

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Lævini Torrentini, Episcopi Antverpiensis, Poemata Sacra

Torrentius, Laevinus

[S.l.], 1594

Hymnorvm De Partv Virginis. Lib. III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69329](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69329)

H Y M N O R V M DE PARTU VIRGINIS.

LIB. III.

*Hæc inter alto iam senior simul
Ac membra somno excusserat, ut nouo
Splendore sic accensa latè
Omnia, lætitiãq; celi*

*Aspexit, ingenti attonitus metu
Prorepit, & iam nunc propior Deum
Cernens sub infantis iacentem
Effigie, geminisq; flammis
Vibrantem ocellis sideribus parès,
Matrêmque (nota maior imagine
Ut tota fulgebat, solutis
Ambrosiam redolens capillis)
Elinguis, amens, ac gelidos solo
Affixus artus, obrigit, neque
Se sensit. At mox inde flatus
Atherea recreatus aura,
Illoque flagrans pectora Spiritus
Qui caca mentis nubila discutit,
Terram osculans, tollensque palmas,
Et genua (ò pietas!) volutans,
Sic futur; Ecquid sancte puer tuos
Spectamus ortus? Si puerum tamen
Vocare fas est qui perennis
Cum genitore manens perenni,
Cæloque regnas, conditor omnium,
Idemque terris nasceris, & Deus
Humana circumferre membra,
Teq; oculis aperire nostris
Gaudes, ut olim pollicitus fore
Verbisq; signisq; omnipotens Pater*

Cælestis

Caleſtis, inſignem vetuſto
 Cum ſobolem dedit Abrahamo.
 Gens unde lata fuſa propagine,
 Belloꝝ & armis, atque opibus potens,
 Feliciter non antè ſummo
 Creſcere deſineret vigore,
 Quàm Marte victis fortiter hoſtibus
 Latè tenerent imperio loca
 Qua roſcido fecunda melle
 Affluerent, niueoꝝ lacte.
 Hinc naſcituram progeniem, inclita
 Virtute totum qua pariter ſibi
 Seruaret addictum, nouisqꝫ
 Muneribus recrearet orbem.
 Sic Abrahamo pollicitus Pater,
 Sic Iſaaco. Quinetiam nepos
 Bis ſena natorum relinquens
 Pignora, quos populi tributim
 Omnis ſecuta eſt poſteritas duces,
 Extrema longe tempora cum ſibi
 Inſtare ſentiret ſenectæ,
 Cygnus uti veniente leto
 Ventura ſtirpi fata canens ſua,
 Inſudamqꝫ cernens, cuius ab inclito
 Gens tota ſe gaudet vocari
 Nomine; Te generoſe (dixit)
 Submiſſa fratrum progenies colet,
 Tuqꝫ hoſtium cervicibus imminens
 Bellator innectes catenam
 Magnanimo ſimilis leoni,
 Qui impaſtus alto monte perambulans,
 Prædamqꝫ opimam proſpiciens, leuena
 Seu capream, ſeu forte denſis
 Soliuagum arboribus iuuenium,
 Accurrit acri concitus impetu,

*Ac dente victor sanguineo furit,
 Heretq; dum feruor, fameq; ac
 Bile tumens requiescat ira.
 Tum verò apertis accubat in ingis
 Gaudens, comantesq; excutiens toros,
 Stat patrio fidens vigore,
 Conscia nil metuitq; virtus.
 Non ergo Iuda deficiet genus,
 Nec scepra Iuda debita posteris
 Vis vlla transmutabit antè
 Quàm celebri veniet triumpho
 Rex ille regum summus, & impleat
 Sperata cunctis gaudia gentibus,
 Magnumq; felici gubernet
 Imperio sine fine mundum.
 Iam stirpe eadem quid geniti sacra
 Davidis addam carmina? quid noua
 Promissa? quid cuncti quod vno
 Ore simul cecinere vates,
 Davidis eternam hanc fore gloriam?
 Ad nostra si quis denique respicit
 Connubia, (hic nos istius pars
 Attigerit quotacunque partus)
 Davidis alti progenies sumus,
 Davidis urbem & mœnia cernimus.
 Tu vota, tu spes alme nostras
 Suscipe, nec dubios relinque.*

*His ille dictis tunc pueri sacros
 Excepit ortus. Te quoque virginum
 Regina diuinis honorans
 Laudibus, An satis (inquit) vlla
 Te lingua dignis concelebret modis?
 Qua sola virgo post vterum manens
 Communis auctorem salutis,*

Ethereo

*Aethereo genitum parente,
 Fessis dedisti rebus, & aurea
 Mundo reduxti secula, quae neque
 Ferrugine obscurentur atra,
 Nec vitio alterius metalli.
 At ipse rerum nescius, & malè
 Persuasus. Eheu, & memini, & pudet.
 Cali sed interpretis timorem
 Excutiens, animumq; reddens,
 Noctemq; aperto lumine dissipans,
 Quae facta iam nunc cernimus omnia
 Prædixit, attollens Olympo
 Teque tuumque beata partum.
 Tunc illa prisca quam toties palam
 Exempla produunt historia? Sacer
 Fons clausus obseptis in hortis,
 Nec domino nisi notus uni?
 Tu rore vellus irriguo madens,
 Arente circum gramine languido?
 Tu virga bisseus negato
 Germine quae, tumuitq; flore?
 Tu porta primi conscia luminis,
 Patente nullis principibus via,
 Soli sed ex auro piorum
 Peruia Calituum parenti?
 Tu colle quondam qui medio rubus
 Ardebat incombustus ab ignibus,
 Errante per ramos amica,
 Non avida populante flamma?
 Accurre Mose, (ingentia conspicis
 Miracula) liber seruitio graui
 Accurre, sed contentus umbra.
 Hic facies mihi vera fulget.
 Hec praecinentem Calicola senem
 Magnis sequuntur plausibus, hos Deo*

C

Gratissi-

Gratissimos ter voce molli,
Tercithara modulantur hymnos.

IAMQUE ille vates qui stimulat furor,
Altiámque tardo corpore semouet
Mentem, nec immergi profundis
Vsq̄ue animum patitur tenebris,
Cessare paulatim, & miseris locum
Præbere curis. cetera nam velut
Oblitus, opportuna cunis
Haud aliter properabat Heros
Quàm plebe quivis de media pater,
Res arcta frugi quem facit, ac monet
Vt coniugem, paruosq̄, natos
Assiduo toleret labore.

Ergo ocius se proripit, & moram
Accusat ultro. Tum silicem terens,
Susceperat quem fomite ignem
Exigua moderans lucerna,
Cantâque seruans sollicitus manus,
Vbique præsto est, seu puero queat
Servire, seu matri, nec vllum
Seniit amans onus, aut laborem.
O expetendum seruitij genus,
Quo nulla regum vita beatior!
Evoluat omnes Roma fastos,
Et titulos memoret superbos
Nil tale. O ingens Isacidum decus,
Dicere nostris tu quoque versibus.
Tu virginis coniux, tuique
Tu domini pater atque custos.

AT Diua tandem se quoque colligens,
Fixâmq̄, calo mentem animi vocans
In terram, & ad materna flectens

Officia, eximiumq³ amorem
 Accensa toto pectore præferens,
 Nudo iacentem sic puerum solo
 Ut vidit, audiuitq³ fletus,
 Et tremulos resonare questus;
 Turbata paulum, nec lacrymas tenens,
 At certa partus ætherei manens,
 Ut filium nunc tollit antè
 Cuius erat venerata numen,
 Vtroque præstans obsequium simul,
 Et mente prompta, & corpore, ne cui
 Non tam puer prodisse partu,
 Quàm pueri videatur umbra.
 Qui membra nempe humana sibi induit
 Humana egebat sollicitudine.
 Hinc creuit, assuetisq³ sensim
 Principiis adoleuit atas,
 Idemq³ celi qui sonitu quatit
 Templam inuolutus fasciis Deus
 Blanditur arridetq³ matri,
 Lacteolis inhians mamillis.
 Quas illa gaudens porrigit, & loco
 Mercedis ardens suauiolum rapit,
 Hæretq³, nec se vertit vsquam,
 Sed nino impositum lacerto,
 Succosq³ ducentem ambrosios fœuens,
 Dum fixa contemplatur, & ebrios
 Intendit vsque & vsque ocellos,
 Ipsa suos acuens amores,
 O quanta sentit pectore gaudia,
 Quantisque felix perfruitur bonis,
 Non osculis, non illa blandis
 Vocibus impositura finem!

INSTARE lucem sed monuit pater,

C 2

Quando

Quando astra toto defluerent polo,
 Actertium iam voce clara
 Excubitor cecinisset ales.
 Mox inde cunas protulit, vllius
 Hand expolitas artificis manu,
 Auroue constratas, & ostro,
 Aut Arabum nitidas lapillis;
 Sed ipse rebus cautus in asperis,
 Disiecta que conspexerat horrido
 Fragmenta de praesepi ad istos
 Sollicitè repararat usus.
 Implensque fœno, & palliolo regens,
 Opes quidem omnes explicuit suas,
 Sed gratior quàm dona virtus,
 Atque animus superis benignus.
 Namque ille nostra nil opis indiget
 Qui nostra nobis contulit omnia.
 Hunc, mens tibi si pura, quamuis
 Exiguo pia dextra cultu
 Placabit offensum, & facilem dabit,
 Seu tura castis admoueas focis,
 Matura seu flauentis agri
 Munera, vel viridantis horti.
 Quod si madebunt lacrymulis gena,
 Imoque duces pectore spiritum,
 Nil blandius. Jam crede factum
 Quod precibus cupies honestis.
 Quid ergo opimas cadere victimas,
 Aut quid superbis profuerit Deum
 Ambire votis? quid pacisci,
 Vt veritas liceat per artes
 Augere censum, crescere honoribus,
 Parrare turpi supra libidine?
 (Nam sepe clam quod nuncuparis
 Voce palam pudeat fateri)

Vt nempe votis intereas tuis,
 Addens priori flagitium nouum,
 Aras quod incesta profanans
 Attigeris scelerate dextra.
 Quin hisce cunis hoc Dominum modo
 Cum cernis, atram tolle cupidinem,
 Abrumpe luxum, vince atrocem,
 Vince animum monitus superbum.
 Nam si ille nasci sic voluit sua
 Qui cuncta condit, cuncta regie manu;
 Si pauperum sortem parentum
 Pauperis & tuguri latebras,
 Modumq; vita tristis & aspera,
 Rex ipse, regum pratulit omnium
 Gasq; fortunisque, & omnem
 Hac vetuit ratione fastum;
 Nos, orta patri progenies luto,
 Tot mortis obiecti insidiis, breui.
 Tam multa quid luctamur ano,
 Spesq; animo capiente inanes
 Sectamur umbram & somnia, nec secus
 Ab imperiti quam pueri solent
 Vel poma, vel mellia propter
 Crusta graui stomachamur iram
 Linguenda tellus, Sidera suffice,
 Attolle mentem. Qua tenet hic moram
 En natus est dux ille, magnum
 Qui meritis referans Olympum
 Occurret ultro. Tu modo tu sequens
 Confide, nil te terreat arduum.
 Nostra induit qui membra nostro
 Ipse volens aderit labori.
 En inuolutum fasciis Deum.
 Accurre cunis. Cernis ut omnia
 Humana? Nil hic triste, nil quod

Non dominum tibi spondet equum.
 Noti parentes, nota humilis domus,
 Non illa senis mancipiis strepens,
 Non clausa, nec munita ferro,
 Non vigili resonans Molosso.
 Accurre. Quem non talia pertrahant.
 Spectacula? Gressus agglomerant simul
 Bos tardus, atque hoc ipso a sellis
 Tardior, ut dominum potentem,
 Submisso adorent poplite, non leui
 Magnam merendo munere gratiam,
 Oris quod afflatu tenellis
 Duram hiemem pepulere membris.
 Unde iste vobis o placidum pecus
 Insuetus ardor? Filius illius
 Qui cuncta producit vicissim
 Cuncta simul venerantur ortus.

HINC bruma vernans floribus, hinc nouum
 Accessit aureis sideribus decus,
 Non illud infelix malorum
 Angurium populis, Cometes,
 Sed quae salutis nuncia plurimo
 Fulgeret igni stella, nitentior
 Astro Dioneo, neque vlllo
 Fixa loco, sed abusque Eoo
 Progressa tendens litore, non inbar
 Vincente Phæbi lampade, non suum
 Quin seruet inconcussa cursum,
 Vi rapido impediante celo.
 Bethlea recto mœnia tramite
 Adibat, exortum hic populis ducem,
 Viteq, caelestis magistrum
 Indicio retegens aperto.
 Qui castra tanto cum strepitu mouent,

Qui

Qui signa reges? En litui sonant,
 Tubæq³, sublatique in auras
 Nobilium fremitus equorum.
 Non ista cuiquam perniciem ferunt,
 (Pax certa terras, certa tenet quies)
 Nec bella, sed leti parantur
 Marte procul rabido triumphi.
 Saluete Eoi gloria nominis,
 Saluete sacri lumina, non enim
 Vos sceptræ, regalesq³ cultus
 Sic decorant celebrantq³ fama,
 Ut vestra mundo quod pietas Deum
 Venisse certa nos docuit fide.
 En lucidum ut precedit astrum.
 Auspiciis igitur secundis
 Adferte regi munera regibus
 Qui regna donat, regibus imperat,
 Parcasque, Fortunasq³ certa
 Ut voluit moderans habena.

Nec sola magnorum atria principum,
 Aut nota celo est purpura, quin magis
 Mapalia, umbrosæq³ valles,
 Et nitidi placuere fontes.
 Non hic superbis in foribus nouæ
 Spectantur artes, non Phrygius lapis,
 Nec culta regali renidet
 Interior domus apparatus,
 Aut struicta mensis ferenla citreis
 Fulgore lassam sollicitant famem,
 Aut Chia gemmato retusam
 Vina sitim exacuunt in auro.
 Sed nec veneno tollitur innocens
 Hospes, nec astu decipitur cliens.
 Non stupra, non vesana regnat

C 4

Ambitio,

Ambitio, genitrix malorum.
Assuetam duris vitam laboribus
Nullum relinquit flagitio locum.
Nil turpe quamdiu prisca seruat
Simplicitas animi pudorem.
Ergo illa cali militia cohors
Quae lata cunis adfuerat, noua
Mortalibus vulganda ducens
Gaudia, dum liquidum reuertens
Implet sonoris aethera cantibus,
Non hos eburno qui recubant toro,
Dites vel audiuere Crassi,
Non tumidi imperio tyranni,
Sed nocte pastor sub Ioue frigido
Seruans quietum sollicitus gregem,
Immanibus ne grata cedat
Prada lupis, auideq; tigris.
Ingens honesta est pauperies bonum
Quam sponte adoptes, fallere nescius.
O terque felices quaterque
Agricolae quibus illa calo
Vox missa, Summo gloria nunc Deo
Reddatur altis qui superat polos,
Nunc alma pax terras reuisat,
Pax animis sociata rectis.
Quin et cohortis ductor, ut igneo
Splendore fulgens terruerat viros,
Stupentibus sic fatur ultro,
Macti animis, neque enim timori
Cum tanta fertur letitia est locus.
Orbis quod omnis gaudeat, en diem
Quo natus est Seruator, ille
Ille hominum pater atque custos
Christus, perennis quem caput imperi
Iessae Bethle protulit. Ilico

Adite.

Adite. Nec vos signa fallent.
 Panniculis iacet inuolutus
 Tenellus infans, dat male commodas
 Praesepe cunas. Sic ait, arduum
 Sublimis insigni chorea
 Cum sociis repetens Olympum.

OLLI remoto profiliant metu.
 Bethlaea iussu moenia Celitum
 Adire, & explorare cunas,
 Tum puerum, pueriq; matrem
 Spectare nulla fert animus mora.
 Nec dona desunt, non equidem graui
 Sumptu, nec urbanis parata
 Artibus, Attalicoq; luxu,
 Lecti sed altis ilicibus faui,
 Pressiq; casta caseoli manu,
 Vnaque, & asseruata duro
 Poma gelu, teretesque oliuae.
 Hac deferentes munera, cen Deo
 Ducente nullo deueniunt locum
 Labore. Nec deserta terret
 Villa viros, inamœna cultu,
 Quin nuda sese prodit, ut ilico
 Conspectus ipso è vestibulo puer,
 Virgoq; , grandaeusq; coniux,
 Quaeq; fidem meruere cuna.
 Tum verò ouantes latitia simul
 Vocemq; tollunt, & genibus Deum
 Fatentur inflexis, & omni
 Excipiunt alacres honore.

NEC muta pendet fistula laeuis
 Compacta cannis, qua poterat feras
 Mulcere, cursum vextere annis,

C S

Ee

Et rigidas agitare quercus
 Insignis Idmon, Threïcia quidem
 De gente, rerum conscius omnium
 Quas arte prestans matris Orpheus
 Pieris docuit sub antris,
 Sed additurus tradita maximo
 Arcana Mosi. Tunc patria procul
 Degens Idumæis in agris,
 Hunc puero est modulatus hymnum.
 En illa proles Virginis aurea
 Quam nascituram non modo qui piis
 Divina pandunt inssa chartis
 Isacidum cecinere vates,
 Sed exterarum lumina gentium,
 Quos grata semper posteritas colet,
 Et magnus Orpheus, & Sibylla
 Perpetuò celebres honore.
 Humana quid non præpetibus videt
 Mens nixa pennis, cum Superum domos
 Nec vilibus depressa curis,
 Nec vitis generosa scandit?
 Stat sculpta celo virginitas sacro
 Fecunda partu, Erigone, sinus
 Manuq; fundens alma spicas.
 Onimum nimumq; felix
 Ætas, supernis quam saturent bonis
 Demissa Olympo Iustitia & Fides,
 Molliq; compostam quiete
 Assidui beet aura veris.
 Procul tenebra. Lux oritur nova,
 Lux vera, nocti cedere nescia,
 Qua magnus illustretur orbis
 Antè malis malè pressus umbris.
 En regis astrum Erigonen sequens,
 Chelasq; linguens. Occidit occidit

Scelestus

Scelestus ille, immanis ille
 Letifero tumidus veneno
 Serpens, malorum subdolus artifex.
 Non ille posthac aut Lyciam tenens,
 Aut Delon, orbisq; umbilicum
 Sortilega reget arte Delphos,
 Nec falsa ducet per populos sacra,
 Nec vertet acri lumina fascino.
 Tu sancte, tu Pythona certa
 Magne puer feries sagitta,
 Agesq; victor, quâ Boreas pigris
 Immugit antris. Hic fremat horridus,
 Vinctusq; abeno ad saxa nodo.
 Sic gelida positus sub Arcto,
 At totus ardens invidia gravi,
 Viraque mundi parte coli tua
 Deploret infelix tropæa,
 Ipse sui genitor doloris.
 O iste partus quot cumulat bona!
 Euge euge cunas spargite floribus.
 En sponte submituntur. Ecce
 Ecce Deus. Procul ò profani.
 At vos beati, quos Superùm fauor
 Arcessit ultrò, ò socij, quibus
 Id ritè compensemus unquam
 Officiis? Date parua nullo
 Hæc dona cultu. Nunc satis est Deum
 Vidisse, quondam firmior omnibus
 Se prodet etas. O supremi
 Grande decus Patris, & potestas,
 Non antè (quæso) da moriar tua
 Quàm facta cernam, quàm memor audiam
 Præcepta, qua quicumque seruet
 Haud dubiam referat salutem.
 Tunc sine commoto imperites mari,

Ventosq;

Ventosq; nutu circumagas tuo,
 Damnesq; Neptunum, fluentes
 Ingrediens pedibus per undas;
 Sine egra sanes membra dolentibus,
 Nunc capta reddens lumina, nunc pedes,
 Auresq; surdis, & ligato
 Restituens sua verba lingue;
 Sen, fama vulgi quod celebret magis,
 Obsessa Diris pectora liberae,
 Aut corpore exutas auaro
 Hoc animas reuoces ab Orco,
 O illa quantis laudibus efferam!
 Nec tute vinci carminibus sinas,
 Non Gracia hoc si certet omnis
 Omnibus accomitata Musis.
 Sed iam relictis nos reuocant greges,
 Et lata poscunt pascua, qua neque
 Fallacibus culpentur herbis,
 Nec vitio metuantur vnda.
 Formosa densas quâ salices alit,
 Quâ ripa lauros, nil veriti grane,
 Nil triste, proiecti sub arcta
 Et pecus & pecoris magistri
 Claudemur umbra dum medio calet
 Sol altus aestu. Tunc calamos inues
 Inflare, tunc cantare sacros
 Verba Deo praesente versus.
 Procul luporum vis, procul hostium,
 Tectisq; fures insidiis graues.
 Tam prosperis qui natus astris,
 Ast humili puer iste cultu,
 Pastoris olim insignia praesferens,
 Atque arte prestans, pabula suggeret
 Salubria ac iucunda, multo
 Ambrosius potiora succis,

Felicitis

Felicis auctor pacis & otij,
Idemq; saeculi conditor aurei,
Sanctorenascentem gubernans
Imperio venerandus orbem.
Hac dius Idmon. Quae socij semel
Audita laetis saepe iterant modis.
Fit plausus, & laudata proles
Letissam accumulatur parenti.

AD